

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovenske ljudske šole in pa c. k. okrajna glavarstva.

V drž. zboru so v seji dne 4. decembra poslanec Vošnjak in njegovi slovenski tovariši izročili važno interpelacijo do ministerskega predsednika kot voditelja notranjega ministerstva, in so jo podpisali tudi nemški poslanci, ki so v Hohenwartovem klubu. Glasi se po besedi tako-le:

Po temeljnem državnem zakonu so v deželah, kjer prebiva več narodov, javne šole tako vrediti, da dobi vsak narod k izobraževanju potrebna sredstva v svojem jeziku, ne da bi ga siliли učiti se drugzega deželne jezika.

Ne zmeneč se za to določbo ukazal je deželni šolski svet štajarski, v katerem slovenska narodnost nima nobenega zastopnika, dasiravno na Štajarskem po zadnjem ljudskem štetju, poleg 794.841 Nemcev prebiva tudi 388.419 Slovencev, z odredbo z dne 22. februarja 1887 št. 823 in z odredbo z dne 26. aprila 1887 št. 1925, nemški učni jezik za vse slovenske ljudske šole, ne da bi bile izvzete celo enorazredne šole s poludnevnikom. Po tej odredbi je od drugzega šolskega leta naprej nemščina za vsakega slovenskega otroka obligaten učni predmet, v večrazrednih ljudskih šolah pa je nemški jezik v višjih razredih večjidel tudi učni jezik.

Zaradi tega državnemu temeljnemu zakonu toliko nasprotujočega siljenja k učitvi drugzega deželne jezika po ljudskih šolah izročil je dr. Poklukar s tovariši dne 18. oktobra 1887 interpelacijo do prevzvišenega ministra za uk in bogočastje, v kateri so zahtevali, da se prej omenjena ukaza štajarskega deželne šolskega sveta odpravita in izda ministerska odredba, po kateri naj bo v slovenskih ljudskih šolah slovenski jezik edini učni jezik, nemščina pa naj se poučuje le kot neobligaten učni predmet po dovršenem tretjem šolskem letu.

Na to interpelacijo do današnjega dne še

ni nobenega odgovora in prej omenjena protipostavna ukaza štajarskega deželne šolskega sveta sta še sedaj v veljavi.

Zato so se občine same ojačile, da bi branile svoje, v državnem temeljnem zakonu jim zagotovljene pravice, ter so začele postavnim potom učnemu ministerstvu pošiljati svoje pritožbe, katere je ministerstvo tako reševalo, da ima v slovenskih ljudskih šolah vseskozi veljati slovenski učni jezik, nemščina pa naj se uči kot neobligaten učni predmet, vendar pa je starišem na prosto voljo dano, šolskemu vodstvu naznaniti, da se njih otroci nemškega pouka ne bodo vdeleževali.

Človek bi mislil, da bodo politične oblasti iz tega odloka c. kr. učnega ministerstva izprevidele, kako se imajo v šolskem vprašanju ravnati, in se li smejo in koliko se smejo v to zadevo vtikati. Temu pa ni tako; take postavno sklenjene pritožbe občin in starišev se namreč kolikor mogoče ovirajo, da bi ne prišle do svojega cilja in namena.

Na Koroškem, zlasti v Celovškem in Beljaškem okrajnem glavarstvu je več slovenskih občin tamošnjemu deželnemu šolskemu svetu poslalo prošnje, da se v njih ljudskih šolah vpelje slovenski učni jezik. Da bi pa te prošnje, oziroma pritožbe zadušili, podajali so se okrajni glavarji v dotične občine in so z vsakaterimi pripomočki, katerih javna sodba ne bi potrdila, večjidel res tudi dosegli, da so občine svoje prošnje zopet umaknile.

Prav po tem vzgledu ravna tudi okrajni glavar v Brežicah na Štajarskem. V zadnjem času so se namreč zoper gori omenjena ukaza deželne šolskega sveta pri deželnem šolskem svetu in učnemu ministerstvu pritožile občine Podsreda, Gorjane, Pilštanj, Zdole in Drensko Rebro v Brežiškem političnem okraju ter so zahtevale, da se njih ljudske šole v jezikovnem oziru vravnajo v soglasi z omenjenimi že čestokrat storjenimi ministerskimi razsodbami.

Da bi pa te pritožbe ne dospele do svo-

jega cilja in namena, poda se omenjeni gospod okrajni glavar v imenovane občine, in sicer dne 12. oktobra t. l. v Podsredo in Gorjane, dne 16. oktobra pa v Kozje, kamor pokliče občinske zastope iz Pilštanja, Zdol in Dreanskega Rebra ter jih opozarja na svojo veljavo kot okrajni glavar. V Podsredi je neki celo tako govoril, kakor da bi ga bilo cesarsko namestništvo v Gradci nalašč zato tje poslalo, in ker je zbranim občinskim zastopnikom pridigoval, da bodo morali, ako ostanejo pri svoji pritožbi, sami plačevati učitelja za neobligatni nemški pouk in vsled tega nositi večja davčna bremena, posrečilo se mu je res, da so štiri občine umaknile svoje pritožbe, in da se je proti temu uprla samo občina Dreansko Rebro.

Ker je milovanja vredno, da se slovenskim občinam v boji za narodno šolo delajo take zapreke in od takih strani; ker so se tukaj omenjene reči že večkrat godile in se je po pravici bati, da bi se utegnile ponavljati, podpisani Njega prevzvišenost dostojno vprašajo:

1. Je-li to nepoklicano in nikakor ne opravičeno vtikanje političnih uradnikov v sklepe občin gledé jezikovne vravnave ljudskih šol, ki hudo žali po državnem temeljnem zakonu slovenskemu narodu zagotovljene pravice, Njega prevzvišenosti znano, in 2. ga-li hoče odpraviti?

Na ti vprašanji je torej treba vladi, da nam poda odgovor in razumeje se, da ga pričakuje človek tem brž, čem bolj se zanese na pravicoljubje sedanje vlade na Dunaji.

O trganji kmetij.

(Govor dr. Gregorčca v drž. zboru.)

(Dalje.)

Najhujše kaže se tam, kjer že več časa smejo zemljišča trgati, kjer velja rimsko pravo počenši od francoskega zasedanja leta 1809 naprej. To so dežele: Kranjska, Goriška, Primorje z Istrijo in Dalmacijo. Kranjski deželni zbor je sklical enketo zastran agrarnega vprašanja. Ta poroča o skoro neverjetnih razkosovanjih kmetij v pritlična posestvica. Tako so na primer blizu Krškega 3 ali 4 srednje velike kmetije razdrobili na 64 parcel. Teh vsaka ima sedaj svojo bajtico, nič živine, nič gnoja, samo revščino. Po Notranjskem, Goriškem, štejejo le malo večjih kmetijskih posestev, v Istriji in Dalmaciji, zlasti ob morji pa je nekdanji samostalni kmet sedaj reven „colono“. Tudi na Ogerskem prikazivajo se slabi nasledki trganja in drobljenja zemljišč. V 10 letih izginilo je 748.457 kmetijskih posestev. Pokupili so jih večinoma — judje. Slobodno trganje kmetijskih zemljišč torej za kmetijski stan ni tako brezopasno, kakor nam je to zabičeval poročevalec manjščine agrarnega odseka. Po mojem mnenji je svobodno

trganje ali razkosovanje zemljišč kmetickemu stanu dedni, smrtni sovražnik.

Hočem navesti še nekoliko dokazov!

Jugoslavjani, izvzemši Slovence, Hrvati in Srbi na Hrvatskem, Slavonskem, poprejšnej Krajini, v celej Bosni in Hercegovini, na Srbskem, Bolgari v Macedonskem in zapadnem Bolgarskem imajo celo posebno agrarno napravo, osnovano na podlagi staroslavjanskega rodbinskega in običajskega prava. To je jugoslavjanska — zadruga.

Navajal sem vse to, naj dokažem, kako more svobodno trganje in razkosovanje zemljišč uničevati tudi tako izborne naprave agrarske, kakor so jugoslovanske zadruge. Sedaj želim še navesti ali omeniti še drugo, tudi slavjansko agrarno napravo. To je ruski — „mir“. Tukaj druží se rodbinsko zemljiščno lastništvo z občinskim. Več rodbin skupaj stori občino. Kar posedata rodbina okoli svojega dvorca, to je rodbinska last. Kar pa ona v poljedelstvo potrebuje njiv, travnikov, pašnikov, gozdov, to je občinsko ali mirovo ter se ne more ne z dolgovi obložiti ne razprodati. Car Aleksander II. je dovolil mir ali občinska posestva razdeliti med posamezne rodbine. Toda le malo kmetov se je tega dovoljenja posluževalo. Ogromna večina ruskih kmetov, okoli 50 milijonov prebiva na svojih rodbinskih in občinskih posestvih varno tako, da jih s teh ne more pregnati noben grajščak, noben upnik, noben oderuh. Naposled omenjam še izvirnega načina, po katerem so severni Amerikanci agrarno vprašanje umeli tako ukreniti, da imajo sedaj krepak kmetijski stan srednje velikosti.

Prvi naseljenci angleški so si osnovali v Ameriki ogromna veleposestva. Pristaš demokratov in predsednik Jefferson je hotel ona veleposestva razbiti. Poslužil se je najboljšega sredstva, rimskega prava s svobodnim trganjem zemljišč. V 60 letih bilo je delo dognano, veleposestva razrušena. Toda prikazala se je druga nepovoljnost, pritličasta posestva, zadolženje in odiranje po oderuhih. Leta 1837 je pobegnilo mnogo dolžnikov pred neusmiljenimi upniki v deželo Teksas. Da bi tukaj pred temi varni bili, sklenila je država Teksas zakon, kateri prepoveduje s hišo preskrbljeno zemljišče prodati zavoljo dolgov. Dom, domača hiša bi naj ostala rodbini nedotakljiva. To je prvi zakon o kmetijskih domih nerušljivih ali „heimstättengesetz“. Kmalu osnuje se agrarna stranka, katera ni mirovala, dokler niso vse zavezne severo-ameriške države sklenile podobnih zakonov na korist kmetickim domom. Sedaj imajo že krepak kmetijski stan, čegar posestva so srednje velikosti, 10 do 160 akres, na katerih živi nad 5 milijonov kmetijskih rodbin; teh zemljišča ne smejo razkosovati zaradi dolgov pa tudi ne prodavati.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Travnik in njegovo poravnavanje.

Doslej je zima suha in brez snega, zato je kmetovalcu mogoče, da še opravlja dela zunaj, na polji, v vrtu, v goricah pa tudi najnikar ne zabi na svoje travnike. Na njih se popravi v tej dobi lahko marsikaj, kar prinese v svojem času lepo plačilo, ne da je treba za to veliko truda ali denarja.

V tem je, sodimo, na prvem mestu poravnavanje. Ako si poravnava človek svoje travnike redno in razumno, vzviša se njih vrednost za veliko in ležja in obilniša košnja mislimo, da je že vredna nekaj truda in še tudi nekaj mraza. Ako travnik ni raven in ima griče, tedaj je na njem vse bolj suho in kjer so jame ali kakor se pravi semtertje, drage, tam se zbira voda in na obeh mestih ni niti sena niti otave in kar je zraste, ni veliko vredna.

Kdor si torej hoče poravnati svoje travnike, naj izpodreže na prvo po onih mestih, ki jih je treba ali napolniti ali pa jim prsti odnesti, ruševje ali celino. Na to pa se spravi zgornja zemlja t. j. tista, ki leži pod ruševjem, na stran in to za tega voljo, da se dene pozneje, ko se ruševje zopet razpologži, ter razmeče pod to. Kjer je grič, tam se odnese toliko prsti, da postane travnik raven, kedar se spravi nazaj ruševje. Prst, ki se dobi na takih mestih, raznese se lahko na mesto, kjer je bila doslej jama.

Ako je jama pa večja ter se ne dobi na travniku dovolj prsti, da se napolni z njo jama, tedaj pa se naj pripelje od drugod prsti, kolikor je je za to treba. Ta prst se pokrije za tem z boljšo zemljo, s tisto, ki je bila poprej pod ruševjem, ako je je zadosti, če je pa ni dovolje, naj se je pripelje pa od drugod, kjer je je dovolj. Na njo je potlej razkriti ruševje, ki je bilo poprej na tistem mestu.

Če se izgodi to delo pred zimo in če tedaj zapade sneg, ko je že delo gotovo, tedaj še ni treba valca, kajti sneg stori opravilo valca s svojo težo in ruševje se sprime samo ter pridejo korenine trav čisto redno do dobre zemlje, ki je pod ruševjem. Ko bi pa ne bilo več snega, tedaj je dobro, če taka mesta, ki smo jih poravnali, povaljamo z valcem, kakor se dobijo za travnike na prodaji. Nekaj razumen kmet napravi pa si tak valec lahko kar sam in z njim shaja, vsaj za silo.

Po takem delu pa se spravi lahko tudi boljša trava na travnik, če se spomladi raztrese med plevami travno seme. Tako seme zleze z dežno vodo dovolj globoko v zemljo, da vskali in požene korenine doli v dobro prst. Prav in veliko je vredno, če se primeša med trnovo seme tudi detelja.

Sejmovi. Dne 27. decembra na Bregu v Ptuj in v Imenem (na obeh krajih za svinje), in v Vitanji. Dne 28. decembra v Stradnu in dne 29. decembra v Poličanah (za svinje). Dne 2. januarija 1889 v Bučah, v Lučanah in na Ptuj.

Dopisi.

Od sv. Lovrenca na Poharji. (Volitve.)

Tri leta so minola, kar so se vršile volitve v tukajšnjo trško občino. V odbor so se izvolili pošteni, miroljubni možje, med njimi pa tudi nekateri, dva ali trije, ki rečejo: kaj postava, kaj paragraf? In res ti možje, če so bili ravno v manjščini, so kričali in kričali, da so vse druge premagali. Prva in zadnja beseda je moja, vse druge na veljajo nič — tako so vladali tri leta. Oni so sklepali po lastni postavi, so trkali s p . . . . v steno in tako so napravili v občini nemir, sovražstvo med ljudni, nepotrebne stroške (Gradeč). Na njihovo povelje pa so morali tudi drugi pravicoljubne Slovence in vse, kar je slovenskega, sovražiti. Več drugih odbornikov je ubogalo, ako so ravno drugače mislili, le za to, da so se prepиров s kričači ognili. Tako so grizli vsakega, kateri ni rekel, da je Nemeč, in pri tem še njim vendarle ni bilo moči Slovencev pohrustati, zato pa so začeli sami sebe grizti. To kaže, ker so imeli nekaj časa vsak dan sejo in so sklepali proti višji gosposki, sedaj pa se sej tako slabo udeležujejo, da gostokrat ne morejo najvažnejše reči skleniti; naj starejši in najbolj izveden edbornik je celo izstopil iz odbora. Trije, ki so tudi v gostilni pridgarji, so pred trmi leti pri volitvi beračili, prosili in zapovedovali glase za se in potem so rekli: „Mi imamo zaupanje, zato so nas izvolili.“ Tudi sedaj se bližajo volitve. Volilci, volite pametne, miroljubne posestnike, katerih se vam ni treba bati in pri katerih bo tudi vaša beseda kaj veljala, da ohranite sebi in tudi občini mir. In pustite te kričače, kateri tudi hočejo prihodnje leto zeló velike stroške napraviti, kar bi se dalo z malimi denarji napraviti (nova šola). Boste videli, da bo občina tudi ostala tako, kakor sedaj, če ne bolje! tako boste vsem drugim in kakor se sliši, tudi sedanjemu velepoštovanemu gospodu županu ustregli.

Od sv. Križa tik Slatine. (Prošnja za slov. šole — občinske volitve. — Misijon.) Kakor je znano č. bralcem „Sl. Gospodarja“, je 8 občin všolanih pri sv. Križu tik Slatine prosilo za slovenske šole. Deželni šolski svet je po g. okr. glazarju Mareku reč preiskoval dne 14. t. m. Vse je bilo v redu, občine so ostale pri svojem sklepu, se ve, da jih je g. okr. glavarni pregovarjal. Vsi so enoglasno pritrjevali, naj se nemščina v naših slov. šolah pametno uči ne-

katere ure teden kot neobvezni predmet, to bo gotovo za tukajšnje razmere najbolj vgaajalo. Pa šulvereinsko šolo v Ločjivesi (Slatini) hočejo siloma vriniti občinam Slatina, Spodnje Sečovo in Tekačevo in ločiti šolski kraj sv. Križ. Nesreča je, da je kr. šolski svet v nasprotnih rokah, kateri sluša na besede Hojselnove in Migličeve. Šolski svet krajni je to sklenil, kaj pa bo iz tega, bomo videli. Občinske volitve so v obč. Slatini za nas neugodno izpale. Dne 15. dec. sicer smo prodrli s 5 vrlimi narodnjaki, pa kaj bo to proti 15 nasprotnikom. Oče župan ostane zopet stari — podpredsednik tukajšnjega šulvereina — dolga 3 leta. Bog mu jih blagoslovi! Enkrat bo mu že todi odklenkalo. Ta častna služba mu mora kaj nesti, da se je tolikanj vpiral za njo, sicer še ni voljen — potrjen — pa bode brez dvoma! Č. g. lazaristi nam krščanske resnice od dne 11—21. decembra razlagajo! Verno ljudstvo kaj rado prihaja jih poslušat, hvaležno jim bo za njihov trud in duhovno veselje, katero v tem času vživa.

Iz Šaleške doline. (Žganje.) Okolica Šoštanjska je znana radi narodnosti. saj ima pa tudi župana, ki se ne vstraši trških kričačev. Ali nekaj čudnega se je v zadnji občinski seji zgodilo. Kaj neki? Občinski predstojnik, vnet za blagor svoje občine, je sklical redno obč. sejo, ter dnevni red dal od odbornikov podpisati. Pri zadnji seji pa se je živahno razpravljalo o pravici, ki je prosi nek trgovec, da sme točiti žganje a na dnevnem redu ta važen predmet ni bil. Povsod se ustavljajo nesrečni kugi „šnop-sarije“, a bil je tubob v steno. Večina odbornikov je temu štacunarju na ljubo prikimala. O srečna občina, ki še nimaš dovolj pokvarjenih ljudi, toraj še te kuge potrebuješ! — Vidi se večkrat, kako se od nekega peka iz trga omamljeni „šnopsarji“ koloturijo po cesti in to čast hoče tudi občina okolica Šoštanjska imeti! — Naj njim bo, koristi občina ne bo nobene imela, pač pa še več sitnob. Pa mislimo, da še ima v tej zadevi slav. glavarstvo zadno odločilno besedo.

Iz Velike Pirešice. (Šolska družba.) Naša podružnica šolske družbe, sv. Cirila in Metoda imela je dne 27. novembra t. l. na Pernovem svoj I. občni zbor. Čeravno je bil delavnik, zbralo se je prav lepo število društvenikov k zboru. Pri volitvi bil je ves „začasni odbor“ za prvo društveno leto potrjen, le oče župan Podpečan zvalil je trudapolni posel podružničnega denarničarja na mlajša ramena. Nabral je novi č. g. denarničar še tisti večer okoli 30 gld. za društvene namene. Gotovo lepa svota! Da bi le vsaka slovenska župnija imela svojo podružnico „družbe sv. Cirila in Metoda“!

Od Nove cerkve. (Franc Polh †.) V sredo, dne 5. decembra pokopali so prav slovesno spoštovanega mlinarja in lesotrčca iz

Hrenove, g. Franca Polha. Rodil se je bil leta 1823 v Šentjanži, blizo Dobrne. Leta 1848 in 1849 bojeval se je hrabro proti Laškim pun-tarjem. Letos na god sv. Jakoba obhajal je v domačem krogu „40-letnico“, odkar se je pod slavnim Radeckijem pri Vicenci in drugod tako srečno vojskoval. Zato ga je spremljala h grobu „grof Mensdorff-ova družba veteranov iz Celja“ z v črno zavito društveno zastavo. Pogreba se je pa vdeležilo tudi izvanredno veliko število njegovih spoštovalcev od blizo in od daleko. Še le dne 12. aprila t. l. je bil zgubil po nagli smrti svojo blago soprogo in na svoj god (dne 3. dec.) sledil je on njej v prerani grob. Naj v miru počivata!

Iz Žitāl. (Tatovi.) V noči 7.—8. t. m. vtihotapili so se v ta kraj tatovi in isto tako v noči 11.—12. t. m. ter so ropali po svoji volji, kajti nihče jih ni motil. Vse je lepo spavalo. Oni pa, ki so bedeli, pustili so tihotapee v nemar misleč, da so domači ponočnjaki. Oropali so pri večih seljanih denarjev, oblačil, vina, žganja, in kar se je v roke dobilo. Pri jednem posestniku so svinjo zaklali in odnesli. Škode so napravili nad 300 gld. Sumi se najbolj. da so iz Hrvaškega Macelna sem se pripeljali. Bilo pa je okoli 15 roparjev. To je slaba beseda za naše sosednje brate.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Na Dunaji je umrl v ponedeljek, dne 17. decembra grof Leon Thun v 78. letu svoje dobe. Ranjci grof je bil mož, vdan iz srca sv. katoliški cerkvi in njegova beseda je imela veliko veljavo v političnem gibanju naše države. — V drž. zboru še ni konca razprav o vojaški postavi; vsak den pa sta skorej po dve seji in je torej vsa podoba, da se dožene le ta postava, predno se razidejo poslanci na praznike. — Na novo gre glas, da pripravlja vlada novo šolsko postavo in če je resnica, izogne se tako postave, kakor jo predlaga knez Liechtenstein. No nam je prav, ako bode le nova postava za to, da se odpravijo napake, ki se držé sedanje postave. — V Ljubnem, na gornjem Štajarji, sta dobila dva „trgovca“ več mesecev težke ječe za to, ker sta voznike goljufovala pri merjenji drv, katera so jima vozili na žago. Oba sta juda in sta kupila velik les Perneške graščine za to, da „iztrebita“ les, zemljo pa razprodasta na kose. — V Zelenem Travniku, nekaj višje od Ivnika, bode v četrtek, dne 27. decembra obč. zbor pol. društva ter pride na nj tudi msg. Karlon, drž. in dež. poslanec za Lipniški okraj. — Ker nimajo Koroški Slovenci svojega poslanca v drž. zboru, za to slov. poslanci dr. Ferjančič, Klun in Šuklje predložili za nje poseben načrt postave in ta jih naj reši iz nemškutarskih klešč,

v katere jih vklepa sedanja volilna postava. Oj bode pa sedaj upitja na vseh stranéh nemškutarije! — Pri sv. Vidu nad Celovcem je bila „nemška pesem“ kriva blizu že krvavega ravsa med ulanci in — krojači, če je resnica. — V Kamniku so si naredili vodovod, ki preskrbi poslej celo mesto z dobro vodo. Vodovod ima ime svitlega cesarja. — Iz Postojne in bližnjih vesi se pripravlja več družin na pot v južno Ameriko, ali iz Amerike prihaja za-nje slaba novica, kajti na obljubah, ki jih dajejo ljudem brezvestni zapeljivci, ni bojda nič resnice. — Po Goriški okolici se klati več sleparjev, ki ponujajo ljudem denarja na posodo, dajo pa si od teh plačati naprej stroške za cenitev posestva in potem izgine tak slepar, ne da prinese posojilo. — Društvo „pro patria“, italij. šulverein, se zahvaljuje mestnemu zastopu v Trstu, za lep vzprejem od strani mesta. Društvo pa je v resnici lahko mestnim očetom hvaležno, kajti prav brez vse potrebe so ga bili le-ti častili. — Drž. poslanec za Istro iz veleposestva je dr. T. Vergontini iz Poreča. Kake barve je mož, to nam ni znano. — V Pešti so prišli na sled goljufiji v trgovinskem ministerstvu pri „pomožni kasi“. V njej manjka 42.000 fl. a tudi vodja te kase, Kakon, jih nima več, češ, da mu jih je bilo nekaj let sem treba za njegovo družino! — Po Madjariji ni bilo kaj posebnih slavnosti o 40-letnici vladanja Nj. veličanstva. Človeku zdi se to nekam pomenljivo za madjarsko domoljubje. — Vodja poljskih drž. poslancev je posej vit. Javorski. Mož ima veliko prijateljev tudi v vrsti drugih konservativnih poslancev.

Vunanje države. Iz Rima se zatrjuje, da bode v kratkih dneh pogodba med sv. Očetom in ruskim carjem gotova. Rusija dobi 5 novih katol. škofov. — Italija se oborožuje in vlada tirja vsled tega povišanje davkov in cene pri šoli in še po vrhu 120 milj. za orožje. — Na Francoskem so si slej, kakor prej razne stranke v laséh in to pomaga sedanji vladi vsaj toliko, da ji nihče ne izmakne krmila iz rok in ji je mogoče delati naprej za blagor — freimaurerstva. — To, da se je v Parizu toliko ponudilo Rusiji na posodo, je znamenje, da bi Francozje radi dobili Rusijo na svojo stran, zoper Nemčijo. — V Belgiji raste rogoviljenje nezadovoljnih delalcev, posebno iz jam, v katerih se koplje premog, vdeležuje se jih veliko le-teh rabuk. Uboge reve! — V nemškem vojaštvu bode k malu večjih sprememb in se vidi iz vsega, da hoče mladi cesar več moči imeti pri vladanji, kakor je je imel njegov praded, cesar Viljem I. — V Berolin pošlje maroški sultan poslanca, da izporočijo njegovo veselje mlademu cesarju o njegovem nastopu vladanja. Malo pozno je že to izporočilo. — Ruski minister notranjih zadev, grof Tolstoj odstopi brž ko ne,

ker je prišel v zamero pri carji, naslednik mu bode grof Imeretinski. — Bolgarija dobi novo kazensko postavo, drži se tako po celem načel, kakor so v avstrijskih postavah. Smrt čaka po njej vsacega, kdor se spunta, ali namerava kaj zoper kneza. Ne veruje se, da ostane taka postava dolgo v veljavi. Nekaj strahú bode pa že vsled nje v vrsti ustašev. — Srbske volitve so se izvršile blizu vse na ljubo radikalcem. Zoper Avstrijo, to se pravi zoper politiko, kakor je bila doslej pri kralji Milanu, veje huda sapa in avstrijski poslanec, grof Khevenhüller, je že na poti na Dunaj. Grof mora poročati o razmerah, kakor jih pozna v Srbiji. — V Tuniji, v Afriki, dela francoska vlada tri nove železnice. — V Kairu gre glas, da še angleški popotnik, Stanley, živi ter je v rokah Osmana Dsaleha, torej moža, ki je iz čete lažipreroka Mahdija. Stvar pa se Angležanom ne zdi lprav verjetna. — V Novem Yorku, v severni Ameriki, biva te dni več zamorskih (črnih) glavarjev, vsi so udje katol. cerkve in ljudje jih hodijo radovedno gledat — v cerkvi, kedar so pri sv. meši.

Za poduk in kratek čas.

Božična zvezda.

(Resnična dogodba.)

I.

Nova, čudovita zvezda, ki izhaja v sv. noči v deželi judovski, vodi tri modre k skalnati votlini pri Betlehemu, kjer v jaslicah najdejo Zveličarja sveta, pred njim pokleknejo, mu darujejo in molijo.

Bog pripušča nad vsakim človekom svetiti zvezdo, zvezdo svoje milosti, ki v temoti življenja svoje svetle, tople žare pošilja v srce človeško. Slušaj precej, kakor trije modri, luč one zvezde, in gotovo te bo vodila k jaslicam — Zveličarja. Tudi meni nevrednežu se je tako godilo. Zopet sem dušni mir, katoliško vero in svojega Gospoda našel, previdnost božja je odločila sv. noč, kakor vodilno zvezdo, ki v temoti življenja mojega sveti, dokler se ne vležem pod gručo mirú.

Deset let sem blodil v tujini, v domačiji so me imenovali — pustolovca. Boril sem se pred Parizom. Potem sem potoval čez morje v tuji del zemlje. Pragozde sem prehodil in skale preplazil; v solčni vročini, v žarih stepah in v vodnih puščavah sem živel, delal in trpel. Življenje na potovanji me je velikokrat zadrževalo tedne, mesece, dá leta, zelo daleč od nasebin omikanih ljudi, kristjanov in cerkve... S kratka, besede sv. Avguština veljajo tudi meni: „Ljudje hodijo in občudujejo visoke planine, mogočno morje, široke reke, sam na sebe pa pozabijo!“ — Le enkrat mi pride v misel

— preteklost — polno sreče, dušnega miru in bogato-dobre otroške vere. Slika moje mamice, ljube, dobre mamice mi stoji pred menoj: kako me za ročico v cerkev vodijo; kako doma za me in vse domače ljubeznivo skrbijo; konečno kako v rakvi, s sklenjenimi rokami ležijo — mrtvi, ne da bi mi bilo možno — srečno za slovo izgovoriti. Prsi so mi bile boleče, ranjene pri tem spominu in večkrat so mi solze lile po rjavih licih. Roke sem sklenil k molitvi in izgovarjal na pol zabljene besede otroških let. Tedne in mesece potem bil sem nekako boljši človek. Čas, v katerem se je ta spreminjava v meni vršila, je bil v dolgem letu vselej zveličaven, vesel in milosti poln sv. Božič.

Pač jedva bi bila ona čudovita moč v meni pouzročena, ako bi ne bil v svoji mladosti prelepega Božiča pri svojih najboljših stariših pripravljaval in praznoval. Kakor glas zvona udarjen, še dolgo doni. Jednako so tleli v meni leta in leta spomini na one ljube božične dneve otroške...

Božič detinski!

Vidim zopet domačo svoje mestece z visokim zvonikom in divnimi hišami. Vidim hišo očetovo, ljubega očeta, drago mater, milo sestro Marijico... Ko smo v hišo stopili, opaziva z Marijico, kako so mati nekaj rudečega s stola zmaknili in skrili v omaro. Dejala sva: „Bilo je izvestno od Jezuška!“ Mati naju oprosté plašev in se z njimi vsedeva k mizi. Očeta ni, šli so bolnika zdraviti in se vrnejo še le z večer domu. Dobila sva razen surovega masla na kruhu tudi kosček od božične peke. O kako je dišal ta kosček, celo drugače kakor drugekrati, raditega, ker je bilo pečeno od Jezuška v nebeški pekarnici!

„Želim“, pravi Marijica, „da mi Jezušček prinese bubno hišico!“ „A jaz povest o Robinsonu in druge o Indijanih“, odgovorim, ker domišljija moja je bila pripravna se pečati s tujimi narodi. „Ako bosta uljudna, se pridno učila in molila, bo Jezušček izvestno želje izpolnil“, so dejali mati. Med tem se pripogne Marijica z veselim naglasom pod mizo, poseže po tlaku in vzdigne kosček ležečega božičnega zlata, ki se rabi za pozlatenje božičnih orehov. Ta pogled je tudi mene močno dirnil. Za gotovo sva sedaj znala, da je Jezušček že bil v hiši, ker mu je zlato izpadlo iz zlatih perutnic? Da, Jezušček nosi izvestno modro-svilnato oblačilce in ima zlate perutnice, to gotovo znava, ker je naša stara dekla Anemarijka enkrat videla Jezuška. Marijica položi kosček zlata med strani katekizma, misleča, da ima drag zaklad.

(Dalje prih.)

Smešnica 51. Gost je v družbi zahteval, naj se mu prinese stara pratika. Kdor mu jo prinese, dobi pet bokalov vina takoj na mizo.

Gostje, eden za drugim, so šli, vsaki po pratiko in so jo tudi prinesli. Ali o joj! prinesli so le same „Nove pratike“ z različnimi letnicami.

Razne stvari.

(Cesarjev dar.) Svitli cesar je daroval 300 gld. za posestnike v Višnjevsi pri Celji, ki so to poletje najbolj trpeli vsled toče.

(Velikodušni dar.) Slavni direktorij Mariborske posojilnice daroval je velikodušno 100 gld. tukajšnji dijaški kuhinji. Bog plati!

(Veselica.) Dne 30. decembra si priredé v Mozirji v prostorih g. Jos. Goričarja zvečer veselico za novo leto. Na vzporedu ste dve gledališčni igri in čisti donesek pride „Sav. sokolu“ v korist.

(Vabilo.) Kmečko bralno društvo v Rušah skliče na dan sv. Štefana 26. t. m. v gostilni g. Fr. Novaka v Rušah svoj VII. občni zbor se sledečim vspeodom: 1. Sklep računa za leto 1888. 2. Nočni mir, moški zbor. 3. Vo. litev novega odbora. 4. V sladkih sanjah, moški zbor. 5. Govor o sadjereji. 6. Kje dom je moj, moški zbor. 7. Žezulinka, moški zbor. 8. Tombola. 9. Prosta zabava. Začetek ob 6. uri zvečer, vstopnina prosta. K obilnej vdeležbi vabi nljudno Odbor.

(Jour fix.) V nedeljo se je bilo v slov. čitalnici zbralo lepo število udov, ki so z veliko pazljivostjo sledili govoru stol. vikarja, č. g. A. Borsečnika. Govor je bil šaljiv, razpravljajoč razne pisatelje, ki so kedaj pisali cele knjige o malenkah ali čudnih rečeh, na pr.: „hvala podagre“ itd. V predmet pa je vpletal govornik tudi sam svoje osoljene opazke. Zato je tudi žel obilo odobravanja.

(„Narodna knjižica“). zbirka romanov, povesti in drugega leposlovnega berila, začela se izhajati v Ljubljani. Prvi zvezek naša roman „Pobratimi“ iz peresa našega rojaka, g. dr. Vošnjaka. Pisatelj v tem svojem najnovejšem delu opisuje živahno nedavno preteklo dobo narodnega probujenja na slov. Štajarji. Knjiga, lepo vezana, stane 1 fl. 20 kr. ter se dobiva v Ljubljani v „Narodni tiskarni“, drugod pri knjigotržcih.

(Za slov. šolo) sklenila se je potegniti tudi narodna občina Dramlje pri Celji, katerej stoji na čelu kot župan vrl narodnjak Fr. Svetelšek, ter je dotične vloge vže odposlala na deželni šolski svet, oziroma ministerstvo. Upati je, da bode še veliko število drugih slov. občin ravno tako storilo!

(Železnica.) V soboto, dne 22. decembra začne se delo za železnico Celje-Šoštanj in sicer pri predoru tik Skorna. Pri tem začetku vrše se tudi posebne slovesnosti, kakor je to sicer v navadi.

(Veliko časa) je imel mož, ki je seštel, koliko zrn gre v eden liter. Ako se dobro meri in človek kolikor, toliko na tenko šteje, najde v enem litru 21.700 pšeničnih, 28.000 rženih, 18.000 ječmenovih, 12.500 ovsovih in 5400 grahovih zrn.

(Zima.) Blizu Bobrovke na Moravskem so našli v nedeljo, dne 9. dec. 6 ciganov, to je 4 moške in 2 ženski mrtve. Vsi so otrpneli vsled hude zime.

(Sejem) V soboto je bil v Mariboru precej dober sejem, toda najbolj za kupce. Pripejlalo se je 241 zaklanih in 124 živih svinj, vrhu tega pa 45 vozov žita, 10 čebula, 4 zelja in in 31 krompirja. En par tolstih kopunov se je prodalo za 3 gld., piščet po 80 kr. in ena gos do 1 gld. 40 kr. Puran pa je štel za 1 gld. 80 kr.

(Nemškutarija) „Slov. matica“ v Ljubljani je na več krajev priposlala gg. učiteljem svojih knjig kakor darilo za učiteljske knjižnice. Nekaj teh gospodov, tako v Šoštanji, v Velenji itd. pa je te knjige poslalo Matici nazaj.

(Nagla smrt.) Dne 25. novembra je umrla naglo Magd. Brglez, kacih 50 let stara samica v Radozeli pri Slivnici blizu Maribora. Ker se je ta smrt zdela sumljiva, za to se je naznanilo gosposki in le-ta je bojda v resnici našla, da se je siroti zavidalo. Imela je denarja pri 4000 gld.

(Požar v šoli.) V petek jutro se je vnelo v enem razredu ljudske šole v Celji pod pečjo, na srečo pa že ob 5ih v jutro. Ogenj so k malu pogasili in torej ni veliko škode.

(„Slov. matica“.) „Slov. matica“ v Ljubljani razpisuje nagrado 200 gold. za najboljšo zgodovinsko povest, ki se ji doloži to leto. Obseči mora najmanj 10 tiskanih pol.

(Zločinstvo.) V logu pri Dramljah so našli v sredo, dne 5. decembra, deklice, 11 let staro, mrtvo in vsa znamenja so za to, da se je zadušila. C. kr. žendarmarija je zločincu na sledu.

(Za družbo vednega češčenja) je podarila župnija sv. Ilja v Slov. gor. 13 fl. 33 kr., stolna mestna župnija v Mariboru 62 fl.

Loterijne številke:

V Trsti 15. dec. 1888:	28, 52, 12, 5, 51
V Linci „ „	35, 8, 2, 83, 52

Posestvo

blizu Podčetrka 5 minut od okrajne ceste in sicer 14 plugov dobrih njiv, travnikov, vinogradov in lesa, poslopja za stanovanje in gospodarstvo proda se zarad smrti po ceni 1700 gld., 800 gld. lahko ostane na posestvu. Vse drugo pové g. E. Schenk pri sv. Petru pod sv. gorami. 2-3

Janez Witzmann

(preje Leonh. Fötsch),
Burggasse 3, Graz, Dompfarrhof,
Parterre rechts.

Zahvaljeva se za vsestransko zaupanje, ki se mu je že dve leti skazovalo, priporoča se podpisani veleč. duhovščini še na dalje, ne samo zato, ker mu je mogoče ustrezati z izborno krasnim našivavanjem, ki se odlikuje po lični in okusni izvršitvi, ampak tudi, ker se bode trudil za vsako naročilo le dobro in solidno blago vzeti in v duhu cerkvene umetnosti izvršiti.

V zalogi ima tudi že zgotovljene: Kasule pluviale, dalmatike, vela itd.

Slavno občinstvo se bode prepričalo o nizki ceni, lepoti in trpnosti mojih izdelkov.

Poizvé se lahko pismeno in ustmeno.

Obilnih naročil se torej nadja s posebnim spoštovanjem

Janez Witzmann.

Organist in cerkovnik,

ki se je izučil v Cecilijanski šoli v Ljubljani, in je potem več let to dvojno službo zvesto opravljal, želi brž v kakšno tako izpraznjeno službo vstopiti. Več pové uredništvo „Slov. Gospodarja“ v Mariboru. 2-3

Najboljši molitveniki

vezani v usnje, žamet, kristal in kost v nemškem in slov. jeziku od 25 kr. do 6 gld. priporoča na izbor

Andrej Platzer,

poprej **Edvard Ferlinc**

v Mariboru na Dr., gosposke ulice št. 3, prodajalnica papirja, pisalnih reči, šolskih knjig in drugih šolskih reči. Vsi molitveniki se dobro vežejo v usnje za 50 kr. in več. 10-11

Radenska slatina je edina mineralna voda na svetu, katera ima toliko litija v sebi, zato se rabi posebno proti protinu, žolčji in mehurji bolezn. Vsled obilja ogljikove kisljine in natra se priporoča tudi pri želodčni bolezni, hemeroji, dah in nahodih. Radenske železne kopelji za blednico in ženske bolezni, itd.

Radenci / kopališče.

Poskušnje dra. Garrod, Biswanger itd. so dokazale, da je ogjikovo-kisljivo najbolsše sredstvo pri boleznih, ki izvirajo v preobimni šca. nižnji kislini. Iz tega se razvidi ve. liki vspeh tega zdravila.

Prospekti brezplačno in franko v kopališči Radenskem na Štajarskem. 23-26

Zaloga v vseh večih specer. prodajalnicah in gostilnicah.

Glavovir,

3-3

dobro vglasbilien, z glasovilom in odmevalom brez pomanjkljivosti se proda za 55 gld. v Gospoškkih ulicah št. 26, v prvem nadstropji.

Dr. Valentina Zarnika 3-10

ZBRANI SPISI.

I. zvezek:

Pripovedni spisi,

Uredil Ivan Železnikar.

Vsebina: Životopis dr. Valentina Zarnika. — Ura bije, človeka pa ni! — Maščevanje usode. — Razni spisi: Iz državnega zbora, — Pisma slovenskega turista.

Knjižica je jako elegantno, po najnovejšem uzorci in res krasno vezana. — Utisnena je na sprednji strani podoba dr. Zarnikova v zlatu in pridejan tudi njegov lastnoročen podpis. — Cena knjižici je 1 gld., s pošto 5 kr. več. — Dobiti je v „Narodni tiskarni“ v Ljubljani.

Učenec z dobrim šolskim spričevalom, zmožen slovenskega in nemškega jezika, vzprejme se v tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Iz slovečega Konjiškega vina lastnega pridelka destilirano

KONJAK

je dosedaj edino izkušeno zdravilo pri protinu, revmatizmu, trganju v udih, ohromenju, ranah vsake vrste, če lasi izpadajo, boleznih v glavi in zobéh itd.

Steklenica po 60 kr. in fl. 1.20 s podukom kako se rabi.

Stari konjak po zdravnikih priznan kot izvrstna pijača in zdravilo za vse želodčne in nalezljive bolezni, se posebno priporoča rekonvalescentom, steklenica po 1 gld. 50 kr. Kdor naroči 4 velike steklenice, dobi vse franko in z zabojem vred.

Razpošiljatev se vrši na vse poštne postaje po

Benedikt Hertl-ovi

graščini na Goliču pri Konjicah

(na Spodnjem Štajarju). 3-4

Potrebno za hišo in pisarno!

V tiskarni sv. Cirila v Mariboru je ravnokar izšel in se dobi

Slovenski koledar 1889.

za steno.

Cena 20 kr., po pošti 5 kr. več.

Tiskan v treh barvah!

Popolna razprodaja

Popolna razprodaja

tkanine za gosposke suknje in hlače in za gospejina oblačila

po zelo znižanih cenah

Pri **M. STERGA B**-ju

v **Mariboru**, glavni trg v hiši eskomptne banke.

Razpošiljajo se tudi na deželo muštri na ogled. 4-5

Popolna razprodaja

po zelo znižani ceni

po zelo znižani ceni

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 51. števil., „Slov. Gospodarja“.

L. 1888.

20. decembra.

Štev. 12.

Štajarska konjereja.

Štajarsko društvo za konjerejo je na novo razdelilo našo deželo in se je v tem ravnalo po konjih, katerih in iz katere vrste jih je največ v kakem okraji, potem pa še je tudi gledalo na to, kake vrste da se najlepše konji vzrejajo v poedinih okrajih. Naredilo pa je 4 plemenske in eden vzrejni okraj v celi deželi. Doslej je bilo 5 plemenskih okrajev, iz prva pa celo 6, ali ta razdelba ni kazala na dalje.

Poedini plemenski okraji se pač ne dajo čisto na tenko določiti. Krajev in občin bode pač še tudi naprej, v katerih sprehaja pleme konj iz enega okraja v drugega. Zato pa se je gledalo v prvi vrsti na politične okraje in po teh so se naredili 4 plemenski okraji. To pa tako v celem tudi odgovarja razmeram in bode lažje razpisovati darila in določevati pravico za spuščanje žrebcev.

Plemenski okraji pa so ti-le:

Prvi plemenski okraj obsega okr. glavarstva Murau, Judenburg in Gröbming, okr. sodnije Liezen, Rottenmann in Mautern. V tem okraji se vzreja popolnem čista norijska vrsta konj. Kaka sprememba tukaj ni kazala, kajti v tem okraji je visoko gorovje, kjer je še vse nekako surovo, kar se tiče živalskega življenja. Seno je iz večine kislo, zima je dolga in živali morajo bivati v zaduhlih hlevih. K temu še pride, da je na strminah za rabo le žival mrzlokrvne vrste. Ako pa se v to vrsto katerakoli druga finiša vrsta spravi, postane jej brž na škodo, kakor pa da ji prinese kaj koristi. Žrebci so lahko domači in dajo se na kmete za kako manjšo podporo posestnika, ki vzprejme žrebca.

Okrajna glavarstva Bruck, Ljubno in okr. sodnije Frohnleiten, Weitz in Birckfeld ne štejejo, kar se tiče konjereje. V njih je veliko tovarov in vprežna živina je v rabi skorej edini žrebci, kobil le-tu ne vpregajo in tudi za konjerejo se ne izmeni nihče.

Kar se tiče drugega plemenskega okraja, v njem se vzrejajo živali za težko delo in za težke vožnje; le-ta okraj obsega okr. glavarstva Feldbach, Hartberg, Radgono in okr. sodnije Gleisdorf. V ta okraj spada potlej tudi okr. glavarstvo D.-Landsberg in Lipnica in okr. sodnije Voitsberg, okolica Graška, okolica Mariborska, levi breg Drave, in pa sv. Lenart v slov. goricah. Gledé tega okraja velja to-le:

V okr. glavarstvih D.-Landsberg, Lipnica, okr. sodnije okolica Graška in okr. sodnija Voitsberg, to je tedaj večji del desnega brega Mure, kjer doslej, izvzemši okolico Graško, ni bilo ces. žrebčarije, priporoča se, da se dajo valonski žrebci posestnikom z malo drž. podporo in pravica do spuščanja daje se le za živali, ki so zarod valonskih žrebcev. V Gradci sta dva žrebca in za to mesto lahko velja drugo pravilo, ker dela neko izjemo v konjereji.

Gledé na okr. glavarstvo Hartberg, kjer sedaj ni drž. žrebčarije, ampak spuščajo se drž. žrebci s podporo in domači žrebci, tudi tukaj naj se ravna kakor na desnem pobrežji Mure, t. j. spuščajo naj se samo valonski žrebci in njih zarod. V okr. sodniji Gleisdorf, kjer je drž. žrebčarija v Ludersdorfu, storé najbolj tudi žrebci, kakor se priporočajo za prejšnje kraje.

V okr. glavarstvu Feldbach, kjer so drž. žrebčarije v Feldbachu, v Gnasu, v Št. Štefanu, v Kirchbergu, Brunnu, Fürstenfeldu in v Ilzu, pa so druge razmere. V Gnasu, v Feldbachu, v Brunnu in v Fürstenfeldu mora se angleška kri, kolikor je sposobnih kobil, vzdržati in tukaj so klydesdanci in karterci*), ki so si z onimi v rodu, dobri; vendar pa bode treba izvirnih norfolkovcev (žrebcev) sem ter tje spraviti, da ostane hoja živalim prvotna, nagla in lepa. Po Cartercih so se vzredile lepe kobile in take se naj po mlajših cartercih vzdržuje tudi naprej, to pa še tembolje, ker gredó njih dobre lastnosti rade in vselej na zarod. Kedar se torej dajo žrebci med posestnike teh krajev, naj se gleda le na take žrebce. V drž. žrebčarijah v Št. Štefanu, v Kirchbergu in v Ilzu pa kažejo valonci in se naj daje le za take pravica na spuščanje.

V okr. glavarstvu Radgono ste dve drž. žrebčariji, v Halbenrainu in v Cmureku. V njiji naj se dajo valonski žrebci in tudi med kmetovalce naj se dajo le valonski žrebci in za druge naj se ne dovoljuje pravica na spuščanje.

V delih okr. glavarstva Maribor, ki se šteje v drugi plemenski okraj, namreč v okolici Maribor, levo pobrežje Drave in v Št. Lenartu v slov. gor., ste žrebčariji na Pesnici in Št. Lenartu, v njih naj se držé samo valonski

*) Clydesdale in Carter sta angleška žrebca in so torej klydesdanci in karterci njujin zarod.

žrebci in tudi med kmetovalce naj se ne pošlje druga žival.

Drugi okraj ima že sedaj taci žrebcev v drž. žrebčarijah, niso pa vsi na kmetih taki in tu bode še že treba par let počakati, dokler se tudi tu ne vravna, kakor je treba. Kupuje pa se naj žrebec ali že od teh žrebcev, ki so že sedaj v redu, ali pa tudi iz tretjega plemenskega okraja; da se pa kri nekaj obnovi, bode treba pač sem ter tje kacega izvirnega valonca ali klydesdalca ali norfolka.

Tretji plemenski okraj ima nekaj manjše živali vendar pa še za težko vožnjo ter obsega okr. glavarstva Celje, Slov. Gradec, Brežice in okr. sodnijo v Rogatci. V tem okraju so drž. žrebčarije: v Konjicah, na Pristovi, v Spodnji Hudini, v Št. Jurji na juž. žel., v Arji vesi, v Rečici in v Brežicah in izmed njih ima jih že 6 valonce in aubrysece, t. j. take, ki so iste krvi, kakor kobile. Tukaj kaže skušnja, da so domače živali po polnem dobre za žrebce in žreci iz Belgije ne bodo bolji od teh, ki jih vzredi le-ta okraj. Kar se tiče velikosti žrebcev, bode pa brž treba pod 168 cm. seči. Tudi med posestnike naj se dajo le taki žrebci in pravico na spuščanje naj ne dobi nihče, kakor posestnik, ki ima enakega žrebca.

Štrti plemenski okraj ima plemenito, lahko jahalno in vprežno žival (za ces. konjico) ter obsega okr. glavarstvo Ljutomer in Ptuj (izvzemši sodnijski okraj Rogatec), in sodnijske okraje Maribor, desno pobrežje Drave, in Slov. Bistrico. V okr. glavarstvu Ljutomerskem so žrebčarije: v Ljutomeru, v Volčji vesi, v Št. Juriji na Ščavnici in v Gornji Radgoni. Zadnja žrebčarija leži zunaj mesta Radgone čez Muro na desnem bregu in spada torej že pod Ljutomerski okraj.

Tukaj opomnimo, da se priporoča za te žrebčarije in za žrebčariji v Ormoži in Središči, ki ste blizu mej okr. glavarstva Ptuj, jemati v rabo živali angleške polukrvne, sem ter tje pa tudi kakega norfolkovca in to ondi, kjer je treba že pridati močniše gruče.

Kar se tiče okr. glavarstva Ptuj, izvzemši okr. sodnijo Rogaško in imenovano okr. sodnijo Ormož, potem okr. sodnije desno pobrežje Maribor in okr. sodnija Slov. Bistrica, treba bode, kakor se godi to že deloma sedaj, rabiti orientalske žrebce in sicer v drž. žrebčarijah pri sv. Tomaži, na Ptuj, pri sv. Lovrenci na dr. polji, v Račah in na Sp. Polskavi. Te žrebčarije so se doslej že dobro obnesle in se živali zmerom bolj bližajo enakosti.

V tem okraju so drž. žrebci vsi taki, kakor kažejo za okrajne razmere. Dobivati jih pa bode treba še naprej iz drž. žrebčarij, kajti pri kmetovalcih jih jemati ne kaže in se je zmeraj še bati, da se živali ne prevržejo v prejšnje pleme. V tem okraju se ne oddajajo

drž. žrebci med kmete in tudi pravica na spuščanje se ne dovoljuje, naj še tudi ostane naprej tako. Za angleške polnokrvne živali bil bi le ta štrti okraj.

Konečno še pripomenimo, da se v drugem in tretjem plemenskem okraju naj jemljejo žrebeta hitro, ko se odstavijo, če se hoče iz njih vzrediti si dobrih žrebcev. Iz Anglije ali Belgije pa ne bode treba veliko žrebcev pripravljati.

Tako si misli štaj. društvo za konjerejo razdeljenje naše dežele, kar se tiče konjskih plemen in minister za poljedelstvo bode brž ko ne tudi enake misli. Tako bomo pa poslej imeli 4 plemena konj v deželi in to bode le dobro za konjerejce.

Državna sadna razstava.

Spisuje F. P—k.

V proslavo vladanja 40-letnice Njih veličanstva cesarja Franca Jožefa so obhajala večjidel vsa mesta, trgi, vesi in društva po svoji zmožnosti v dobrodelne namene in je gotovo dobra bila misel, da se je na Dunaji državna sadna razstava vršila. Njih veličanstvo so jo sami otvorili in jo pregledali ter jim je bila lepa prilžnost dana, naj se prepričajo, da se je pod njihovo vlado tudi sadjereja močno povzdignila. Razstava je imela namen: med časom razstave trženje s sadjem, da bi se kupčija s sadjem utrdila, prodajalec in kupec pa v ozko dotiko prišla.

Deželni odborovi naj bi po statistiki razsodili in dokazali, katere sorte in katera množina sadja prideta v veliko kupčijo. V posebnem oddelku naj bi pa se s sušilnicami prepričali, katere so najboljše itd. Tiskal se je zapisnik, kateri je bil za obiskovalce razstave in za kupce pa je še važen.

Ko smo prišli v razstavo, dobili smo razstavljalci belo-zelene vstopnice, da smo imeli vedno prosti vhod, drugi pa so plačali 50 kr. vstopnine.

Razstavljalcev je bilo 2000 s 15.000 reči. Razstava je bila praktično urejena, vsak odelek za vsako deželo je bil posebej in mize so bile s težkim sadjem v lepem redu obložene.

Prve dni je bilo po 5—6000 obiskovalcev. Videti je bilo, kakor da bi dežele tekmovala in druga drugo hotela prekositi. V razstavi sem slišal v vseh jezikih, ki se v Avstriji govorijo, se pogovarjati, pa Čehov je bilo največ. Škoda, da sta 3. in 4. den dež in burja mnogo škode delala. Nekateri Slovenci so razstavljene sorte tudi s slovenskimi imeni prepisali, Čehi pa večjidel samo češki in če se ne motim, kmezijska družba kranjska pa samo slovenski.

Da bi tukaj od mize do mize sorte in imena popisal, tega nisem v stanu in bilo bi

preobširno, pa v obče je bilo štajarsko sadje najbolj hvaljeno. Omenim samo Rothschilda. On je razstavil lepo sadje in grozdje nenavadne velikosti in eno sestavo pritlikovcev z jako lepo obloženim sadjem. Kdor ima denar ima pač vse vajeti v rokah!

Razstavljenega je bilo raznih sort in krasnih reči, pa česar človek nima več pred očmi, to mi je težko več popisati. V ednem oddelku se je sadje tudi na drobno prodavalo, pa še prav po zmerni ceni.

Če po drugih državah sadje dobro obrodi, tedaj mi ne moremo veliko prodati in „Slov. Gosp.“ bi svojim bralcem gotovo vstregel, ko bi v drugi polovici leta, ceno sadja, kakor tudi letino, kaka je po drugih državah in večjih mestih, naznanjal. *) V razstavi je bilo tudi več sestav, kjer so štajarke, hanakinje in tirolske deklice prodajale sadje in druge iz sadja napravljene priprave. Ne daleč od tam je v posebni sestavi razstavil pl. Dürfeld iz Olbernhana na Saksonskem iz papirja ponarejeno sadje in gobe. Na prvi pogled ga ne spoznaš od natornega. Za šole bi tako ponarejeno sadje, da otroci izpoznajo sorte, bilo primerno in važno.

Na razstavi je bilo toliko različnih sort sadja, da so bile še tudi učenim sadjerejcem neznane. Najbolje je le malo sort, pa take saditi, ki so že iz skušnje znane, da dobro storijo in so za mizo in mošt. Naša dežela je za sadjerejo pravi vrt in le malo je zemlje, v kateri bi sadje ne rodilo, če je le dobro vsajeno. Gospodar, kateri si nasadi dobre sorte, močna in zdrava drevesa, naloži si najboljši kapital. Če premislimo, da trtna uš preti vinograde pokončati, morali bi pač že zdaj v ozir vzeti in skrbeti, da bi največ takega drevja sadili, ki daje najboljši in največ mošta. Tudi hruška „knausovka“ je v naših krajih še malo znana, pa za mošt je velike vrednosti; rodi vsako leto in drevo zraste kot hrast veliko. Žalibog, da je še pri nas praznega prostora pri hišah, pri cestah itd.

Nekateri vrti so pa tudi pravi hiralnici podobni. Sedanji čas ima že skoro vsaka šola svoj vrt in v njih se šolarji podučujejo. Za to gg. učitelji v resnici mnogo storijo, ker mladino praktično podučujejo. Ali kaj pomaga, če zna učenec cepiti, doma pa nima kos malega vrta, v katerem bi se zemlja $\frac{1}{2}$ metra globoko prekopala, da bi si drevje gojil? Če zemlja ni dovolj globoko prekopana ne more ti drevo rasti in to je vzrok, da jih še vedno dosti pravi: saj noče rasti!

Kako se drevje cepi in oskrbuje, za to imamo zadosti podučnih knjig. V novejšem času špekulanti pogosto kake novosti visoko hvalijo

*) To se izgodi, ako je mogoče kaj izvedeti, ali žal, da pride človek težko do tega, ker ni zanesljivih virov. Ured.

in za drag denar ponujajo, ali to rodi dosti-krat le slab sad. Če kupiš drevesa, kupi zdrava in močna od zanesljive osebe in zato ne glej, če nekaj več stane, ker le dobro drevo rodi dober sad.

Na desni strani razstave bil je prostor za sadno drevje, kamor je postavilo 8 štajarskih, 10 nižje, 7 gornje-avstrijskih 4 moravske, 6 čeških, 1 šleška drevesna šola svoje drevje namreč visoke, $\frac{1}{2}$ visoke, piramide, kordone, palmete, nekatera s sadjem obložena in 1—5 letna cepljena drevesca, to je dunajsko gospodo jako zanimalo. Najlepša in najmočnejša drevesca je štajarska Mariborska vino- in sadjerejska šola razpostavila in sicer 100 divjakov in 1—5 letne okulante, od vsakih po 20 komadov, od zimske zlate parmene, Hovebertove in Oberdikove rajnete. V vrt je bila tudi voda umetno napeljana. Razstavljenih je bilo tudi mnogo vsake vrste posušenega sadja, gob, zelenjave, paprike in v steklenice v jesih ali v sladkor napravljeno sadje, kakor se rabi po gosposkih hišah, potem stroji za to, da se lupi sadje. Najboljše izdeluje E. Herzog pri Reudnitz-Leipzig. Na zahtevanje pošilja cenilnike zastonj; dalje vrtno brizgalnice, svedri za prediranje prsti, stroji za rezanje zelja, razna semena, razno orodje za snaženje drevja, noži, škarje, cepilni vosek, cevi iz guma, en motor za vodo, pocinjena svila, kakor tudi različno pleteno omrežje za vrte in drevje, plug za globoko oranje ali rigolanje. Tega je Franc Luttenberger iz Weitzza razstavil, dalje razne stiskalnice, mlinci za sadje, da ga ni treba tolči*), razne steklenice, valilne škatljice za ptice, razna posoda za sadje, lesna volna, razne bukve in časniki, razlojnik grofa Attemsa in razne sušilnice.

Zavoljo važnosti poslednjih dveh popišem še nekoliko imenovani razlojnik in sušilnice. (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Lešnic nad Ormožem. (Letina.) Bližamo se spet h koncu enega leta in ne bo dolgo, ko bode se pogreznilo v morje neskončne večnosti. Dovoli se naj toraj majhen prostorček kmetskemu mladeniču, da nekoliko opiše, kako se je izteklo to leto v naši prijazni lešnički dolini v gospodarskem oziru. Ako se ozremo v minoli del leta, mora se v obče trditi, da letina v našem kraju ni bila kmetu najbolj ugodna. Marsikateri kmetič je v spomladi tužno gledal po svojih dobro obdelanih njivah ozimino, posebno rž, katere se največ seje in ta je dosti trpela zaradi dolgo ležečega snega in dolge zime, in je

*) Dobre mlince in po ceni à 50 gld. izdeluje A. Haider, Hammer- & Mühlwerksbesitzer zu Altenmarkt a. d. Isper. Pis.

kazala, da ne bo povrnila svojega semena in drugih stroškov. Ali ljubi Bog se je vendar-le usmilil ubogega kmeta od vseh strani obdanega s premnogimi plačili in je poslal topel dež, da se je rž nekoliko obrastla in da se je je toliko pridelalo, da ne bo treba še vsaj kmetu kruha kupovati. Z jarino že smemo bolj zadovoljni biti, posebno pa s koruzo, katera nam se je precej dobro obnesla. Ajda pa že precej let ni tako slabo obrodila, kakor letos; krompirja in repe smo pač mnogo dobili, posebno slednje je bilo dosti, tako, da so se vse shrambe napolnile ž njo. Sena in otave je prav dosti bilo, za živino torej ne bo krme manjkalo. Sadja je bilo prav malo, razun nekaj hrušek in črešenj. Marsikateri bralec pa bi morebiti rad izvedel, kako pa je kaj z vinsko letino pri nas. O tem nimam kaj veselega poročati; kajti kakor po drugih krajih, tako je tudi pri nas strupena rosa, ta nesrečna in nevidna uničevalka vinograde, posmodila že v prvi polovici avgusta naše vinograde tako, da ni moglo še to grozdje, kolikor ga je bilo, prav dozoreti in dobrega vinca prinesiti, akoravno je bilo ugodno vreme zmiraj; veliko manj je prirastlo, kakor lani in ravno taka kiselica, kakor prejšnje leto. Cena mu je slaba, od 40—50 gold. štrtinjak, pa še nikdo po tem ne vprašuje, kakor tudi po lanskem ne. Tega se še prav mnogo med nami nahaja in tudi skoro nima nikake cene, razven kar se ga v krčmi stoči, tam se pač za liter najzadnje čmige mora 20 kr. platiti. Ako še bi bilo drugo vinsko leto tako slabo, kakor ste bili slednji dve, potem mora kmet pešati in lesti v dolgove, kajti vinstvo v naši okolici še največ dobička vrže kmetu, da plača, kar dolžuje. Kar se na polji pridelala, to se skoro vse doma porabi. Bog nam daj torej spet doživeti dobrih vinskih let, kajti ona nas bodo najbolj osrečila. In v to svrhu pomози Bog! A. H.

Iz Spodnjega Dravberka. (Poziv.) Ob novem letu bodo naši gospodarji poslom službo plačali. Vemo dobro, kako se žali Bog s tistim trdo zasluženim denarjem godi. Lahkomiselno se v kratkem zapravi in na stara leta čaka naše služabno ljudstvo beraška palica, in naše kmečke občine velik občinski davek. Naši gospodarji in posebno naša visokočastita duhovščina stori gotovo delo krščanskega vsmiljenja, ako bo naše mlado služabno ljudstvo podučevalo v potrebi varčnosti. Zavoljo zmanjšanja pošt-nine bi mogel v vsaki okolici en zaupen mož tako prihranjen denar pobirati in skupno z naznanilom imen in obnosov naprej pošiljati. Hranilnica in posojilnica v Spodnjem Dravberku rada vsako vlogo na $4\frac{1}{2}\%$ obresti prevzame in bukvice na imena vložnikov napravljene častitim pobiralcem skupno pošlje. Denar je ravno tako varen, kakor v katerikoli hranilnici zato,

ker društvo je z neomejeno zavezo in lahko za 300.000 gl. garantuje in se v rokah poštenih narodnjakov nahaja. Zato prosimo vse naše rodoljube, da bi to stvar zavoljo dobre reči podpirali. Načelnik hranilnice: Drag. Rous.

Iz Ljutomera. Naš rojak, g. R. Fekonja iz Veličan, nam je zopet priliko dal, njegovo umetnost na polji slikarstva občudovati. Naslikal je namreč našega deželnega poslanca g. J. Kukovca in nadučitelja g. J. Horvata. Obe sliki ste od nekaj dni v oknu g. Steffinga na ogled razstavljeni. Sliki ste v vsakem obziru kaj lepo in izvrstno dovršeni in se v obče občudujete. Občna razsodba je, da sta oba gospoda tako naslikana, kakor da bi v resnici iz okna gledala. Mi zamoremo k temu delu g. Fekonju le čestitati z željo, da bi mu prilika bila dana se še dalje izobraževati, in nekdam našemu celemu narodu, katerega sin biti se on nikdar ni sramoval, se izobraziti ter mu v ponos postati. In zato se obračamo tudi na veljavne može s prošnjo, naj ga blagovolijo po mogočnosti podpirati, da bode našemu rojaku prilika dana, se lahko in brez gmotnih skrbi dalje izobraževati.

Raznoterosti.

(Podgan se rešiti.) Kupi v lekarnici morski luk (Meerzwiebel), dobiš 1 po 25 kr. razreži ga na majhne kose, sprazi jih v zabeli in raztrosi jih tam, kjer podgane hodijo. Zabela jim diši, lukov sok pa jih usmrti, drugim živalim, postavim mačkam, kokošim itd. nič ne škodi. Zato je to varno sredstvo zoper podgane.

(Hranjenje krompirja.) Kdor hoče dolgo v leto ohraniti si zdrav krompir za kuho, naj ga dene za par trentij v krop, potem pa posuši, kolikor moč, naglo ter ga shrani na kakem temnem kraju. Tak krompir ne gnjije in se spomladi ne cimi, ker mu je vrel krop vkončal kali.

Tržna cena

preteklega tedna za 100 kilogramov.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor hktl.	6	20	4	30	4	10	2	70	4	50	5	—	4	—
Ptuj	6	50	5	70	5	30	5	40	6	30	6	10	6	—
Celje	8	—	6	30	7	80	6	25	6	75	7	—	7	20
Gradec . . .	8	05	5	90	6	—	6	45	6	55	—	—	—	—
Ljubljana . .	7	34	6	60	6	54	5	83	7	86	—	—	—	—
Celovec . . .	8	14	6	—	5	90	5	95	7	75	—	—	—	—
Dunaj	7	50	6	50	6	90	6	—	5	70	—	—	—	—
Pešt	8	85	7	10	5	80	5	80	6	—	—	—	—	—

